

WARTO ODWOŁAĆ SIĘ DO KORZENI SZTUKI

GÓRNICZEJ. Obecny stan techniki pozwala nam na skuteczne zabezpieczenie przed metanem. Jednak każdy górnik doskonale wie, że technika tylko wtedy zapewnia bezpieczeństwo, kiedy przestrzega się wszystkich zasad – podkreślają Cezary Będkowski, nadsztygar BHP, i Jacek Somerla, inżynier wentylacji z Ruchu Borynia KWK Borynia-Zofiówka-Jastrzębie

JÓZEF PAWLINÓW, DYREKTOR TECHNICZNY KWK BORYNIA-ZOFIÓWKA-JASTRZĘBIE: W Ruchu Borynia udało się nam w znacznym stopniu pogodzić wydajność z bezpieczeństwem przy eksploatacji ścian o dużym stopniu zagrożenia metanowego. Dzięki pracy zespołu inżynierów z Ruchu Borynia zastosowaliśmy metodę wiercenia co kilka sekcji sześciometrowych otworów i detonowania w nich ładunków wybuchowych. Chodzi o to, aby ładunkami wybuchowymi spowodować jedynie rozluźnienie calizny. Dzięki temu zgromadzony metan węgla powoli ulatnia się, a w czasie urabiania kombajnem nie dochodzi do skokowego wypływu metanu. Praktyka pokazała, że w zasadzie tylko w teorii można precyzyjnie określić postęp przodka, aby metan nie powodował bardzo częstych przerw w pracy. W praktyce kombajnisci mieli olbrzymie kłopoty, aby utrzymać wolny i jednostajny postęp. Zanim zastosowaliśmy tę metodę, w ciągu doby dochodziło do kilkunastu tak zwanych wybić. To znaczy, że stężenie metanu dochodziło do 1,8 proc. i automatyczne czujniki metanometrii wyłączały zasilanie. Trzeba było wycofywać załogę, zarządzać przewietrzaniem i za każdym razem przerwa trwała przynajmniej pół godziny. To oznaczało, że w ciągu doby mieliśmy przestoje równe

pracy jednej zmiany, a czasem nawet dłuższe. Wiercenie otworów i detonowanie w nich ładunków pozwoliło na to, że w ścianie ze stosunkowo dużym zagrożeniem metanowym mamy efektywność znacznie lepszą i znacznie mniejsze zagrożenie związane z nagłym wzrostem stężenia metanu. Wszystkie prace związane z wierceniem tak zgraliśmy, że robi się je w czasie przebudowy.

Chciałbym podkreślić, że jest to metoda całkowicie zgodna z zasadami sztuki górniczej. Wszystkie projekty, łącznie z projektem strzelania, były przygotowywane pod nadzorem inspektorów OUG. Wszystkie zasady i rygory związane z odmetanowaniem zostały zachowane. Czasem słyszę pytanie: „Po co wam to było?”. Ja uważam, że nie wystarczy stać z założonymi rękoma, bo jest zagrożenie. Trzeba odwołać się do korzeni sztuki górniczej. Metoda, którą zastosowaliśmy, została przed laty opisana. Trzeba było tylko sprawdzić, czy można ją zastosować w naszych warunkach, dokonać odpowiednich analiz i obliczeń. Uważam, że zespół inżynierów z Boryni zdał na szóstkę ten sprawdzian. Mamy dobre efekty w ścianie F-32/403. Mieliśmy dobre efekty w ścianie F-32/406, którą skończyliśmy w zeszłym roku.

ST

Jeśli pracuje się bezpiecznie, to wykona się swoją robotę. Jeśli pracuje się niebezpiecznie, może nie być okazji, żeby ją dokończyć

► **NOWY GÓRNIK: Można bezpiecznie pracować w zagrożeniu metanowym? Bezpieczna praca w ciągłym niebezpieczeństwie wydaje się niemożliwa.**

CEZARY BĘDKOWSKI, NADSZTYGAR BHP Z RUCHU BORYNIA KWK BORYNIA-ZOFIÓWKA-JASTRZĘBIE: Nie ma innej możliwości jak tylko bezpieczna praca. Wszystkie procedury są tak opracowane, aby górnicy mogli pracować bez uszczerbku na zdrowiu. Oczywiście, jest ryzyko zawodowe, jest ono dokładnie opisane i są także dokładnie opisane procedury, które mają zapewnić bezpieczeństwo.

JACEK SOMERLA, INŻYNIER WENTYLACJI Z RUCHU BORYNIA KWK BORYNIA-ZOFIÓWKA-JASTRZĘBIE: Dla każdej nowo uruchamianej ściany opracowuje się prognozę metanowości bezwzględnej – na tej podstawie podejmuje się odpowiednie kroki, jeszcze przed uruchomieniem ściany, w celu minimalizacji zagrożenia metanowego; podejmuje się decyzję o ewentualnym odmetanowaniu ściany, opracowuje się program profilaktyki metanowej, który określa, jakie działania organizacyjno-techniczne należy podjąć, ażeby zagrożenie metanowe w danym rejonie było jak najmniejsze. W trakcie ruchu

ściany, jeżeli zagrożenie metanowe ulega zmianie, wprowadza się aktualizację programu profilaktyki poprzez wprowadzanie dodatkowych środków w celu obniżenia tego zagrożenia. Dla każdego przekroczenia dopuszczalnych stężeń metanu powoływany jest Doraźny Zespół do spraw Zwalczenia Zagrożenia Metanowego oraz Wyrzutami Metanu i Skał, na którym to zespole analizuje się przyczyny przekroczeń dopuszczalnych stężeń metanu i podejmuje odpowiednie działania w celu ich eliminacji. Poza doraźnymi zespołami raz w miesiącu zwoływany jest Zespół do spraw Zwalczenia Zagrożenia Metanowego oraz Wyrzutami Metanu i Skał, na którym analizuje się zagrożenie metanowe dla wszystkich wyrobisk w kopalni.

Bardzo ważną rolę odgrywa odpowiednie rozmieszczenie czujników metanometrycznych w danym wyrobisku. Przepisy określają, jak powinny być rozmieszczone czujniki metanometrii automatycznej i jaki powinien być zakres wyłączeń urządzeń elektrycznych w danym wyrobisku. Obowiązuje zasada, że najbardziej monitorowane są miejsca, w których metan może gromadzić się w największych ilościach. Dlatego też zabudowane są dodatkowo czujniki telemetrii automatycznej o obniżonych progach wyłączających urządzenia elektryczne spod napięcia w rejonach.

CEZARY BĘDKOWSKI: Zanim górnicy zaczną pracę w nowej ścianie, zapoznają się z warunkami pracy podczas prezentacji projektu technicznego. Dokładnie omawiane są technologie stosowane w czasie wybierania ściany. Analizujemy zagrożenia, ich stopień

Bezpieczeństwo w zagrożeniu

i metody zapobiegania zagrożeniom. Nie wyobrażam sobie sytuacji, że do pracy w ścianie idzie ktoś, dla kogo panujące tam warunki będą zaskoczeniem. Nie ma mowy o zaskoczeniu ani o tym, że ktoś czegoś nie wie.

JACEK SOMERLA: Do monitoringu zagrożenia metanowego stosuje się metanometrię automatyczną z ciągłym pomiarem metanu, która powoduje wyłączenie urządzeń elektrycznych w razie wzrostu stężeń metanu ponad wartości dopuszczalne przepisami. Odmetanowanie w Ruchu Borynia odbywa się przez ujęcie metanu z otworów metanowych wierconych przed ścianą, względnie z tam izolacyjnych, i odprowadzenie go na powierzchnię rurociągami będącymi pod depresją wytworzoną przez powierzchniową stację odmetanowania zlokalizowaną przy szybie III.

Metan wydzielający się z pokładów węgla jest odprowadzany na powierzchnię w procesie przewietrzania i odmetanowania. Metan nieujęty przez odmetanowanie wydziela się do powietrza wentylacyjnego, tworząc mieszaniny metanowo-powietrzne o dopuszczalnym stężeniu.

W celu kontroli stanu zagrożenia metanowego powoływane są służby metaniarskie. Wszystkie wyrobiska kopalniane kontrolowane są przynajmniej jeden raz w ciągu doby w dni robocze. Dla zwalczania zagrożenia metanowego w rejonach ścian zapewnia się odpowiednie ilości powietrza w celu rozrzedzenia wydzielającego się metanu, na bieżąco likwiduje się chodniki przyścianowe za ścianą, stosuje się pomocnicze urządzenia wentylacyjne dla przeciwdziałania tworzeniu się nagromadzeń metanu w rejonach skrzyżowania ściany z chodnikiem przyścianowym i stosuje instalację do nadmuchu powietrza pod rynnę przenośnika ścianowego.

Podstawowym środkiem służącym zwalczaniu zagrożeń metanowych w kopalni jest przewietrzanie wyrobisk kopalnianych o ilości powietrza pozwalającej na utrzymanie dopuszczalnych stężeń metanu stosownie do obowiązujących przepisów.

W wyrobiskach z wentylacją odrębną są stosowane lutniociągi o średnicy dostosowanej do planowanego wybiegu i prognozowanej metanowości wyrobisk, a baterie wentylatorów lutniowych elektrycznych w wyrobiskach o największej metanowości zasilane są z dwóch niezależnych źródeł zasilania.

CEZARY BĘDKOWSKI: Dla skutecznego monitorowania zagrożenia metanowego niezbędna jest wielopoziomowa kontrola. Najpierw pomiaru stężenia metanu dokonuje przodowy, następnie sztygar zmianowy i sztygar oddziałowy. Także nadsztygar i kierownik robót mają w zakresie swoich obowiązków pomiary metanu. Przynajmniej

Każdy górnik, który zjeżdża do pracy, chce wyjechać cały i zdrowy

raz w miesiącu kontrolę rejonu przeprowadza nadsztygar bhp. Taki system ma nas uchronić przed jakąkolwiek pomyłką. Nie chodzi o brak zaufania. Chodzi o stosowanie procedur, które mają zapobiec wystąpieniu błędu ludzkiego. Niezależnie od podstawowych środków profilaktyki metanowej są stosowane dodatkowe środki zabezpieczające przed zapłonem metanu podczas mechanicznego urabiania skał. W zakresie przewietrzania i odmetanowania w zależności od potrzeb zwiększamy prędkości przepływu powietrza,